

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 342/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kuntien luonnonsuojelutyön tukemisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Tiina Elon /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 342/2020 vp:

Miten hallitus aikoo vahvistaa ja tukea kuntien luonnonsuojelutyötä, jotta luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa saadaan pysäytettyä ja jotta asukkaille tärkeät lähimetsät ja virkistysalueet saadaan säilymään luonnonlaatuun monimuotoisina?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Hallitusohjelmaan sisältyy useita toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden suojelun ylläpitämiseksi. Näihin toimenpiteisiin lukeutuu muun muassa elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman toteuttaminen. Ympäristöministeriö on loppuvuodesta 2019 käynnistänyt elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävän Helmi-ohjelman.

Helmi-ohjelman pääasiallisena tavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla vesi- ja rantaluontoa. Helmi-ohjelma on keskeinen keino Suomen luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi. Ohjelman toimet auttavat satoja uhanalaisia lajeja sekä suurta osaa maamme uhanalaisista luontotyypeistä. Ohjelma perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen. Tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden tilan parantamisen ohella edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista.

Ympäristöministeriö on ilmoittanut 11.5.2020 kunnille tarkoitettua erityisavustushausta Helmi-ohjelman mukaisten elinympäristöjen kunnostus-, hoito- ja ennallistamishankkeiden toteuttamiseksi erityisesti kuntien omistamilla ja hallinnoimilla mailla. Haku on nimetty Kunta-Helmiksi, ja se on osa Helmi-ohjelmaa. Kunta-Helmin hankkeiden tulee edistää luonnon monimuotoisuutta ja parantaa Helmi-ohjelman arvokkaiden elinympäristöjen tilaa. Erityisavustusta voi hakea soiden ennallistamiseen, lintuvesien ja kosteikkojen kunnostamiseen ja hoitoon, perinneympäristöjen kunnostamiseen ja hoitoon, metsäisten elinympäristöjen hoitoon sekä pienvesien ja rantaluonnon kunnostamiseen. Kunta-Helmiin varattu määräraha on vuodelle 2020 noin 3 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 avustushausta saatujen kokemusten perusteella on tarkoitus rahoittaa Kunta-Helmi hankkeita myös tulevina vuosina määrärahojen salliessa.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 342/2020 vp

Kunta-Helmin lisäksi myös KuntaMETSO on yhä käynnissä. KuntaMETSO:n kautta on suojeltu vuosina 2008-2018 jo n. 3 300 ha kuntien maita ja n. 1300 ha seurakuntien maita. Suurin osa kohteista on suojeltu yksityisinä suojelualueina, mutta lukuisia kohteita on myös myyty valtiolle luonnonsuojelualueiksi. Kunnat ja seurakunnat tarjoavat kohteitaan METSO-ohjelmaan edelleen: alkuvuonna 2019 kuntien ja seurakuntien tarjoamia kohteita oli ELY-keskuksissa vireillä yhteensä noin tuhat hehtaaria. Kunnille ja seurakunnille on maksettu suojelukorvauksia METSO-ohjelman puitteissa yhteensä yli 16 miljoonaa euroa. Kunnat ovat suojelleet kohteita jonkin verran myös ilman korvauksia METSO-ohjelman kautta ja etenkin vuonna 2017 käynnissä olleen Luontolahjani satavuotiaalle –kampanjan kautta. Kuntien METSO-kohteiden keskikoko on hieman yli 30 hehtaaria, mikä on noin kolme kertaa suurempi kuin yksityisten maanomistajien METSO-kohteiden keskikoko. Pinta-alaltaan laajat suojelukohteet ovat usein kunnan asukkaille tärkeitä virkistyskäytössä olevia alueita, jotka houkuttelevat matkailijoitakin. METSO:n avulla ne säilyvät virkistyskäytössä jatkossakin.

Ympäristöministeriö asetti 16.12.2019 hankkeen luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi, johon sisältyy luonnonsuojelulain (1096/1996) ja -asetuksen (160/1997) uudistaminen. Myös tässä työssä tullaan kiinnittämään huomiota kuntien mahdollisuuksiin edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua. Luonnonsuojelulakia valmistelevalle työryhmälle on 20.4.2020 asetettu alatyöryhmä, jonka tarkoituksena on pohtia kuntien luonnonsuojelulakiin kytkeytyviä luonnon ja maiseman suojelun edistämistehtäviä. Alatyöryhmän tehtävänä on valmistella alustavia ja tarvittaessa vaihtoehtoisia ehdotuksia lainvalmistelun tueksi. Ryhmän toimikausi on 20.4.2020 – 31.8.2020.

Lisäksi ympäristöministeriö on aloittanut ”Luontoviisaat kunnat” –hankkeen, jonka tavoitteena on tukea erilaisia kuntia luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa ja kestävässä käytössä. Hankkeen kuluessa Suomeen perustetaan kuntien verkosto, joka tukee sekä paikallisten että alueellisten ratkaisujen kehittämistä ja toteuttamista pitkäjänteisesti. Hanke tukee kuntatoimijoiden lisäksi asukkaiden, yhteisöjen ja elinkeinoelämän toimia. Tavoitteena on myös vahvistaa kuntien ja valtion tutkimuslaitosten yhteistyötä ja vuorovaikutusta, vaihtaa oppeja, mutta myös tietoa viimeisimmistä tutkimustiedoista esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden tarjoamista taloudellisista tai ilmastollisista hyödyistä kunnille.

Maakäyttö- ja rakennuslakiin tuli vuonna 2000 mahdollisuus kansallisten kaupunkipuistojen perustamiseen kaupunkikuntiin. Lain osauudistuksessa lakiin kirjattiin tavoite luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä. Suomessa on tällä hetkellä yhdeksän kansallisen kaupunkipuiston verkosto. Verkoston kohteilla on merkittävän monimuotoista lähiluontoa: Natura 2000-kohteita, luonnonsuojelualueita, perinneympäristöjä, kosteikkoja sekä ranta- ja vesiluontoa ja jopa merenalaisia ekosysteemejä. Yhä uudet kaupungit haluavat alueelleen kansallisen kaupunkipuiston ja ovat sitä kautta valmiit edistämään mm. luonnon monimuotoisuutta ja lähiluonnon säilymistä asukkaiden virkistyskohteina ja osana kaupunkimatkailun kehittämistä. On tärkeitä, että tämä mahdollisuus turvataan myös vastaisuudessa maankäyttö- ja rakennuslakia hallituskaudella uudistettaessa ja nykyisiä säädöksiä tarkistettaisiin niin että nykykäytännön mukaista, raskasta kaavatyötä kansallisten kaupunkipuistojen valmistelussa ja olemassa olevien laajentamisessa voitaisiin keventää.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 342/2020 vp

Helsingissä 18.5.2020

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen